

ÖĞRETMENLERİN YETERLİLİK ALGILARI*

Dr. Ömer Cem KARACAOĞLU

Adnan Menderes Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
cemkaracaoglu@yahoo.com

ÖZET

Araştırmanın amacı öğretmenlerin yeterlilik algılarını belirlemek ve öğretmenlerin yeterlilik algıları ile farklı değişkenler arasındaki farka bakmaktır. Araştırma, Delphi tekniği ile belirlenen öğretmen yeterlilikleri sonucunda geliştirilen öğretmen yeterlilik algısı ölçme aracının ön uygulaması ve asıl uygulaması ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, Ankara ili Mamak ilçesi ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Evreni temsil eden büyüklüğe uygun olarak, 440 öğretmen araştırmanın örneklemi oluşturmuştur. Öğretmenlerin yeterlilik algılarını belirlemek üzere 137 maddeli beşli dereceleme ölçeğinden oluşan ölçme aracı kullanılmıştır. Araştırmada, öğretmenlere ait gereksinim duyulan bazı bilgiler, katılımcı bilgi formu yardımıyla toplanmıştır. Öğretmenlerin yeterlilik algıları konusundaki verdikleri yanıtlar frekanslardan, yüzdelerden ve aritmetik ortalamalardan elde edilen sonuçlar ışığında yorumlanmıştır. Karşılaştırmalarda bağımsız örneklem için (ilişkisiz) t testi, varyans analizi, Kruskal-Wallis H Testi ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Öğretmenlerin meslek bilgisi ve kendilerini geliştirme konularında kendilerini çok yeterli gördükleri, alan bilgisi ve ulusal - uluslararası değerler konularında oldukça yeterli gördükleri belirlenmiştir. Hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin öğretmenlik yeterlilikleri algılarının daha yüksek olduğu, branşlara göre öğretmen algıları arasında fark olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen eğitimi, öğretmen yeterlilikleri, yeterlilik algısı.

THE PERCEPTIONS OF TEACHERS' SUFFICIENCY

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the perceptions of teachers' sufficiency and to find out the difference between the perceptions of teachers' sufficiency and different variables. The research has been conducted with the help of pre-application and main application of the perceptions of teachers' sufficiency questionnaire which was developed as a result of teachers' sufficiencies determined by means of Delphi Technique. Teachers who work in primary and secondary schools in the district Mamak of the province Ankara have constituted the universe of the research. Being in accord with greatness which represents the universe, 440 teachers have comprised the sample of the research. A questionnaire which is composed of five graded scale with 137 items has been utilized in order to determine the perceptions of teachers' sufficiency. In the research, some necessary information that belongs to teachers has been collected with the help of participant information form. The answers that teachers gave about the perceptions of teachers' sufficiency have been commented in light of the results which was obtained from frequencies, percentages and arithmetic averages. In comparisons, (unrelated) t test, varyans analysis, Kruskal-Wallis H test and Mann-Whitney U test have been utilized for independent samples. It has been determined that teachers see themselves very sufficient in the matters of profession knowledge and improving themselves, and quite sufficient in the matters of field knowledge and national-international values. Also, it has been determined that the perception of teacher profession's sufficiencies of teachers who receive in-service training is higher and there is not any difference among teacher perceptions according to the branches.

Key Words: Teacher education, teacher sufficiencies, the perception of sufficiency.

* Araştırmacının "Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü"nde hazırlamış olduğu "AB uyum sürecinde öğretmen yeterlilikleri" başlıklı Doktora tezinden oluşturulmuştur.

GİRİŞ

Eğitimde yeni yaklaşımların sağladığı öğrenmeyi öğrenme, etkin öğrenme, yaşam boyu öğrenme gibi kavramların kabul görmesi okulun işlevini değiştirmiştir. Daha önce öğrenme için en önemli kaynak olarak kabul edilen okullar, öğrenmeyi öğrenme ve etkin öğrenme kavramlarının getirilerinin etkisiyle tek kaynak olarak görülmemekte, yaşam boyu öğrenmeye verilen önemle okulların toplumla bütünleşmesi gereken kurumlar olması beklenmektedir. Okulun işlevinin değişmesinin temelinde öğrenciye kazandırılmak istenen niteliklerin değişmesi de yatmaktadır. Öğrenciye kazandırılmak istenen nitelikler ile birlikte öğretme-öğrenme süreci, öğretmenlerin görevleri ve sorumlulukları da değişmiştir. Geleneksel anlayışta öğretmen, bilgiye sahip olan ve bilgiyi aktaran kişi olarak görülmekteyken, bilginin elde edilmesinde ve kullanılmasında ortaya çıkan teknolojik gelişmeler, öğretmenin sınıf içerisindeki rolünü de değiştirmiştir. Bilgiye ulaşmadaki bütün teknolojik olanaklara karşın, insan bir yol göstericiye çok daha fazla gereksinim duymaktadır. Öğrencinin öğrenmeyi öğrenme olanaklarını kullanması, etkin katılımının sağlanması, öğrencinin hedeflenenin dışında öğrenmeler gerçekleştirme olasılığı, konu alanının, toplumun, bireyin gereksinimlerin değişmesi öğretmenlerin görev ve sorumlulukları, sahip olması gereken bilgi, beceri ve niteliklerini de artırmaktadır. Öğretmenlerden beklenen; kendi öğretim alanı ile ilgili bilgileri çok iyi bilmesinin yanı sıra öğrencilerinin öğrenmelerini kolaylaştırıcı olma, etkili bir öğretici olma, grup çalışmalarını düzenleme, öğrencilerinin ilgisini çekme yeterlilikleri artık daha fazla önemsenmektedir. Öğretmenler, öğrencinin daha etkin olmasını sağlamak, problem çözme, araştırma, sorgulama, etkili iletişim, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, analitik düşünme, yansıtıcı düşünme ve karar verme gibi becerileri kazandıracak öğrenme-öğretme etkinliklerini düzenlemek, etkinlikleri düzenlerken öğrencilerin psikolojik dengelerine, sosyal etkileşimlerine, cinsel ve kültürel eğilimlerini de dikkate almak zorundadırlar. Bu sıralananlar, öğretmenin artan sorumluluklarından yalnızca birkaçıdır (Eacute ve Esteve, 2000; Gürkan, 2001). Öğretmenlerin sahip olduğu ve artan sorumlulukları sahip olması gereken yeterlilikleri de değiştirmektedir. Öğretmen yeterliliklerinin düzeyi öğrencinin öğrenmesini etkileyecektir. Öğretmen ne kadar yeterli ise öğrenci öğrenmeleri ve öğrenmelerin kalıcılığı da o kadar artacaktır.

Atatürk, 19 Ekim 1925 tarihinde İzmir İlköğretmen Okulunda yaptığı konuşmasında, “Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir.” diyerek öğretmenlik mesleğinin önemini vurgulamıştır (Tekişik, 2003). Ülke kalkınmasında önemli bir yere sahip olduğu görülen öğretmenlerin temel görevi, her bireyin gereksinimlerini dikkate alarak; ulusal ve evrensel değerleri benimseyen ve sorunlara çözüm üreten, programlarda belirlenen amaçları davranışlarında sergileyen, öğrenmeyi öğrenen bireyler yetiştirmektir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005). Öğrenci gereksinimlerini tanılayan ve karşılayan, ulusal ve evrensel değerleri benimseyerek öğrencilerine de benimseten, sorun çözen ve sorun çözmeyi öğreten, öğretim programlarının amaçlarını öğrenci davranışlarına dönüştüren ve öğrenciye öğrenmeyi öğreten vb. özelliklere sahip olmadan bir öğretmen, çağın gerektirdiği sorumlulukları yerine getiremez.

Huzurun, barışın, kalkınmanın, sanayileşmenin, demokratikleşmenin, refahın hatta terörizmle ve suçla mücadelenin eğitimle sağlanabileceği tartışmasız kabul edilen ve sıkça dile getirilen bir gerçektir (Karacaoğlu, 2002). Sorunların çözümünün, toplumun ve bireyin gelişiminin eğitim ile gerçekleşebileceği düşünüldüğünde, eğitimin niteliği önem kazanmaktadır. Eğitim hizmetlerin niteliğinin artırılması ise öğretmenlerin yeterliliklerinin geliştirilmesine bağlıdır. Örneğin UNESCO’nun (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2001) yaptığı bir araştırmada, özellikle ekonomik açıdan güçlü olmayan ülkelerde nitelikli öğretmenlere daha fazla gereksinim duyulduğu ve bu ülkelerin eğitim hizmetlerinin niteliğinin artırılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından 2003 yılında 40 ülkede öğrenim gören 15 yaşındaki 250 bin öğrenci ile yapılan Uluslararası Öğrenci Performansı Değerlendirme Programı (PISA/Programme for International Student Assessment) araştırmasında, görüşüne başvuru yöneticilere göre, öğretmenlerin tutumlarının, davranışlarının ve öğrencilerle etkileşimlerinin öğrenmeyi doğrudan etkilediği belirlenmiştir. Öğretmenlerin niteliklerinin ve sayısının yetersiz olması, öğrenci performansının düşmesinin nedeni olarak gösterilmektedir (OECD, 2004).

Eğitim bilimlerinde yapılan çalışmalarda; öğretmenlerin yeterliliklerinin arttıkça daha nitelikli öğrencilerin yetiştirilebileceği vurgulanmaktadır (Gözütok, 1995; Gürkan, 1993; Mentiş Taş, 2004). Okulların ve eğitim birimlerinin önemli sorunlarından birisi öğretmenin niteliği, diğeri ise öğretimin niteliğidir. Öğretimin niteliği ise öğretmenin niteliği ile ilişkilidir. Yüksek düzeyde öğrenci başarısının anahtarı iyi öğretimdir. Öğretimi gerçekleştiren öğretmen, eğitim sürecinin önemli bir ögesidir. Darling-Hammond'un 50 ülkeyi kapsayan araştırmasında, öğrenci başarısı ile öğretmen niteliği arasında ilişki bulunmuştur. Araştırmaya göre öğrenci başarısı ile öğretmen niteliği arasındaki ilişki, öğrenci başarısı ile sınıf büyüklüğü, eğitime yapılan toplam harcama, öğretmen maaşları gibi faktörler arasında bulunan ilişkiden daha güçlüdür (Akt. Kaplan ve Owings, 2002). Türkiye'de, Damar (1996) tarafından yapılan benzer bir çalışmada, okuma yazma öğretiminde karşılaşılan güçlüklerle öğretmen nitelikleri arasında; öğretmenlerin öğrenim durumu ile öğrenci başarısı arasında; öğretmenlerin kıdemi ve hizmet içi eğitim programlarına katılımı ile öğrenci başarısı arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin öğrenim durumu, kıdemi ve hizmet içi eğitim programlarına katılımı arttıkça öğrenci başarısı da artmaktadır.

Öğretmen yeterliliklerinin, eğitim hizmetlerine etkisi ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmalarda görülmektedir. ILO (International Labour Organization) ve UNESCO, öğretmenlerle ilgili uluslararası düzeyde yaptığı çalışmalar sonunda hükümetlere önerilerde bulunmuşlardır. Bu öneriler arasında gereksinim duyulan sayıda öğretmen yetiştirme sorunu kadar gereksinim duyulan yeterlilikte öğretmen yetiştirme sorunun da dikkate alınması gerektiği yer almaktadır (Akyüz, 2003). Öğretmen yeterliliklerinin, öğrenci başarısını etkilediği bilinmesine, öğretmen yetiştirme programlarının zenginleştirilmesine ve bir takım atılımlar yapılmasına karşın Türkiye'de yeterli nitelikte ve sayıda öğretmen yetiştirilememiştir (Demir, 1997). İstenen yeterliliklerde öğretmen yetiştirmenin, öncelikle iyi bir eğitim planlaması gerektirdiği açıktır. Ülkenin nüfus artış hızı ve kalkınma hedefleri dikkate alınarak yeterli sayıda öğretmen yetiştirilebilir.

Bu nedenle Türkiye'de nüfus artış hızı ve kalkınma hedefleri dikkate alınarak yeterli sayıda öğretmen yetiştirme gereksinimi söz konusudur. Nitelikli öğretmen

yetiştirme nin ilk adımı ise gereksinim duyulan öğretmenin yeterliliklerini belirlemektir. Hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen eğitimlerinin belirlenen yeterlilikler çerçevesinde yapılması ikinci aşamadır. Buraya kadar yapılan temel tartışmalar dikkate alındığında özellikle öğretmenlerin kendilerini nasıl algıladıklarının, yeterlilik algılarının ve kendilerini yetersiz gördükleri noktaların belirlenmesi bir zorunluluk göstermektedir.

Araştırmanın Amacı

1. Öğretmenler, öğretilerde olması gereken yeterlilikler açısından kendilerini ne düzeyde algılamaktadırlar?
2. Öğretmenlerin yeterlilik algıları,
 - a) Branşına,
 - b) Öğretmenlik formasyonu alıp almamasına,
 - c) Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçip seçmemesine,
 - d) Katıldığı hizmet içi eğitim programının sayısına göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Modeli

Araştırma karşılaştırmalı türden ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır. İlişkisel tarama modeli ile gereksinim duyulan veriler, araştırmanın hedef kitlesi olarak tanımlanan çalışma evrenindeki bireylerden ölçme aracı kullanarak toplanmıştır. Soruna ilişkin varolan durum olduğu gibi betimlenmeye çalışılmıştır (Balcı, 2007).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Ankara ili Mamak ilçesi ilköğretim ve genel ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerdir.

Örneklemin büyüklüğünü saptamak için farklı büyüklükteki evrenler için kuramsal örneklem büyüklükleri çizelgesinden yararlanılmıştır. Bu çizelgeden öğretmen ve öğretmen adayı örneklem büyüklükleri belirlenmiştir. Çizelgede 5000 kişilik evrende %95 güven düzeyi için gerekli olan örneklem büyüklüğü 356 kişi olarak belirtilmiştir (Balcı, 2007, s. 107). Araştırmada ölçme aracının geri dönüşlerinde yaşanacak sorunlar dikkate alınarak örneklem büyüklüğü öğretmen için 500 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın evrenini Ankara ili Mamak ilçesinde 2006/2007 öğretim yılında 131 okulda görev yapan 3894 öğretmen oluşturmaktadır. Evrenin Mamak ilçesi olarak belirlenmesinde, MEB'den talep edilen araştırma izninin zamanında çıkmaması etkili olmuştur. Evrende görev yapan tüm öğretmenlere ulaşılması mümkün olmadığından evreni temsil eden örneklemin yansız seçilmesi yoluna gidilmiştir. Örnekleme seçiminde "basit tesadüfî örnekleme" yöntemi kullanılmıştır. Basit tesadüfî örnekleme yönteminde, evrendeki her birimin örnekleme seçiminde eşit ve bağımsız olma olasılığı göz önüne alınarak yansız olarak seçim yapılır (Balcı, 2007). Araştırmanın örneklemine dahil edilen 500 öğretmenin farklılıkları temsil edebilmesi adına örnekleme seçiminde eşit ve bağımsız olma olasılığı göz önüne alınarak yansız olarak seçim yapılarak okul sayısının büyük tutulmasına özen gösterilmiştir. 54 okulda görev yapan ve araştırmaya katılarak ölçme aracına verdiği cevapları geçerli sayılan 440 öğretmenin okullara göre dağılımı Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1. Öğretmenlerin Okullara Göre Dağılımı

Sıra No	Okullar	Öğretmen Sayısı	Sıra No	Okullar	Öğretmen Sayısı
1.	30 Ağustos İlköğretim Okulu	7	28.	Kınık İlköğretim Okulu	10
2.	60. Yıl İlköğretim Okulu	6	29.	Kızılca Köy İlköğretim Okulu	5
3.	Açıkalın İlköğretim Okulu	8	30.	Korgeneral Ömer Keçecigil İlköğretim Okulu	6
4.	Alper Tunga İlköğretim Okulu	6	31.	Köşklüdere İlköğretim Okulu	6
5.	Atlıoğlu İlköğretim Okulu	6	32.	Kuvayi Milliye İlköğretim Okulu	10
6.	Barbaros Hayrettin Paşa İlköğretim Okulu	5	33.	Mehmetçik İlköğretim Okulu	5
7.	Batuhan İlköğretim Okulu	6	34.	Mehmet Yetkin İlköğretim Okulu	5
8.	Bogaçi İlköğretim Okulu	8	35.	Metehan İlköğretim Okulu	8
9.	Cengizhan İlköğretim Okulu	8	36.	M. Rıfat Börekçi İlköğretim Okulu	7

Çizelge 1. devam

10.	Çoşkun Ertepinar İlköğretim Okulu	8	37.	Naşide-Halil Gelendost İlköğretim Okulu	8
11.	Çağdaş İlköğretim Okulu	8	38.	Nedim İnal İlköğretim Okulu	9
12.	Çiğiltepe İlköğretim Okulu	10	39.	Oğuz Kaan İlköğretim Okulu	8
13.	Çocuk Sevenler İlköğretim Okulu	11	40.	Ortaköy İlköğretim Okulu	5
14.	Demirlibahçe Ata İlköğretim Okulu	14	41.	Oruç Reis İlköğretim Okulu	5
15.	Demirlibahçe İlköğretim Okulu	8	42.	Saimekadın İlköğretim Okulu	5
16.	Demokrasi İlköğretim Okulu	8	43.	Selçuklu İlköğretim Okulu	8
17.	Ege İlköğretim Okulu	8	44.	Sıdıka Hatun İlköğretim Okulu	5
18.	Ergenekon İlköğretim Okulu	8	45.	Şafaktepe İlköğretim Okulu	5
19.	Esentepe İlköğretim Okulu	8	46.	Şair Nedim İlköğretim Okulu	5
20.	Gülveren İlköğretim Okulu	10	47.	Şehitler İlköğretim Okulu	6
21.	Gülveren Lisesi	17	48.	Şehit Nüri Pamir Lisesi	17
22.	Hamdi Bulgurlu İlköğretim Okulu	23	49.	Şehit Öğretmen Nesrin Ünügür İlköğretim Okulu	7
23.	Hurin Yavuzalp İlköğretim Okulu	8	50.	Şehit Piyade Er Murat Eroğlu İlköğretim Okulu	7
24.	Kayaş İlköğretim Okulu	5	51.	Şehitlik İlköğretim Okulu	21
25.	Kayaş Sakarya İlköğretim Okulu	6	52.	Tepecik Dostlar İlköğretim Okulu	5
26.	Kazım Karabekir İlköğretim Okulu	5	53.	Tuzluçayır Anadolu Lisesi	5
27.	Kıbrıs Köyü İlköğretim Okulu	6	54.	Yenimutlu İlköğretim Okulu	9
Toplam					= 440

Verilerin Toplanması ve Analizi

Öğretmenin sahip olması gereken yeterlilikler doğrultusunda öğretmenlerin kendilerini nasıl algıladıklarını belirlemek için beş dereceli bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Ölçme aracı, Delphi tekniği sonucu elde edilen ve gereksinim duyulan yeterlilikler doğrultusunda düzenlenmiştir. Dört turda gerçekleşen Delphi uygulaması 37 uzmanın katılımıyla tamamlanmış ve araştırma sonucunda, öğretmende olması gereken 137 yeterlilik maddesi dört yeterlilik alanına ayrılarak belirlenmiştir. Öğretmenlere uygulanan ölçme aracı, öğretmenlerin kendilerini ne düzeyde algıladıklarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Öğretmenlerin bazı kişisel özelliklerini (brans, öğretmenlik formasyon derslerini alma, öğretmenliği isteyerek seçme, hizmet içi eğitim programına katılma gibi durumlarını) belirlemek amacıyla bilgi formu hazırlanmıştır. Bilgi formundan elde edilen bilgiler yardımıyla

öğretmenlerin bu özellikleri ile yeterlilik algıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına bakılmıştır. Ölçme aracı 4 bölümden ve 137 maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracında, “Hiç”, “Az”, “Kısmen”, “Oldukça” ve “Çok” seçeneklerinden oluşan 5’li dereceleme ölçeği kullanılmıştır.

Ölçme aracının güvenilirliği “alfa iç tutarlık katsayısı” ile belirlenmiştir (Baykul, 2000). Ölçme aracı ile ilgili yapılan faktör analizi sonuçlarına göre ölçme aracı, hem tek faktörlü bir yapı göstermekte hem de “meslek bilgisine ilişkin yeterlilikler”, “alan bilgisine ilişkin yeterlilikler”, “kendini geliştirmeye ilişkin yeterlilikler” ve “ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterlilikler” alt boyutlarının her birini ayrı ayrı ölçebilmektedir. Ölçme aracı formunun ve içerdiği maddelerin kapsam geçerliği çalışmaları için uzman görüşü alınmış, örneklemdaki 352 katılımcıya ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonucu elde edilen veriler üzerinde faktör analizi yapılmıştır. Ölçme aracının tüm maddelerinin bir arada analiz edilmesi sonucunda ölçme aracı tek faktörlü bir yapı göstermiştir. Analiz sonuçlarına göre, faktör yük değerlerinin 0.83 ile 0.34 arasında değiştiği saptanmıştır. En düşük faktör yük değeri 0.34 olduğundan diğer bir söyleyişle 0.30’un altında yük değeri olan bir madde olmadığından faktör analizi sonucunda her hangi bir maddenin çıkartılmasına gerek görülmemiştir (Faktör yük değeri ölçütü 0.30 alınmıştır). Açıklanan varyans %54’tür. Ölçeğe ilişkin Cronbach-Alpha güvenilirlik katsayısı 0.99, iki yarı güvenilirliği ilk yarı için Cronbach-Alpha 0.99, ikinci yarı için Cronbach-Alpha 0.99, Sperman Brown iki eşit yarı güvenilirliği 0.96, eşit olmayan iki yarı güvenilirliği 0.96, Guttman iki yarı güvenilirliği de 0.96 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin güvenilirlik değerlerinin yüksek olduğu görülmüştür. Bu değerlerin yüksek olması, ölçme aracındaki yeterlilik maddelerinin tamamının işlevsel olmasından ve yeterlilik maddelerinin oluşturulmasında Delphi tekniğinin kullanılmış olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Uzmanlar tarafından doğrulayıcı faktör analizinin yapılması ve her bir alt faktörün kendi içerisindeki tutarlılığına bakılması önerilmiştir. Ölçme aracındaki “meslek bilgisine ilişkin yeterlilikler”, “alan bilgisine ilişkin yeterlilikler”, “kendini geliştirmeye ilişkin yeterlilikler”, “ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterlilikler” birer alt faktör olarak kabul edilmiş ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre faktör yapısının eldeki verilerle uyum gösterdiği bulunmuştur. Önerilen faktör yapısı ile eldeki verilere göre oluşturulan faktör yapısının birbirine uyumunu gösteren RMSEA değeri 0.00 olarak bulunmuştur. Bu değer 0.05'ten küçük olduğu için ölçeğin dört faktörü ölçtüğüne yönelik beklentinin doğrulandığı görülmüştür.

Öğretmenlerin, öğretmen yeterlilikleri açısından kendilerini ne düzeyde algıladıklarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçme aracı uygulaması sonucu elde edilen veriler analiz edilmiştir. 440 öğretmenden elde edilen verilerin analizinde her bir madde için belirlenen aritmetik ortalamalardan yararlanılmıştır. Ayrıca her bir alt faktör için tek bir aritmetik ortalama bulunmuş ve bunlar yorumlanmıştır. Tüm yeterlilikler ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemek üzere ölçme aracının tüm maddelerinin tek bir aritmetik ortalaması bulunmuş ve yorumlanmıştır. Bulunan aritmetik ortalamalar yorumlanırken aralıklar aşağıdaki gibi alınmıştır.

Hiç (1)	= 1.00 - 1.80
Az (2)	= 1.81 - 2.60
Kısmen (3)	= 2.61 - 3.40
Oldukça (4)	= 3.41 - 4.20
Çok (5)	= 4.21 - 5.00

Öğretmenlerin yeterlilik algılarının, öğretmenlik formasyonu alma, hizmet içi eğitim alma, mesleğini isteyerek seçme durumlarına ve branşlarına göre karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem için (ilişkisiz) t testi ve nonparametrik bir istatistik yöntem olan Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Mann Whitney U testi, iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder. Başka bir anlatımla, bu test iki ilişkisiz grubun ilgilenilen değişken bakımından evrende benzer dağılımlara sahip olup olmadığını test eder. Mann-Whitney U testi bağımlı değişkenin en az sıralama ölçeğinde ve sürekli olmasını gerektirir. Bağımsız örneklem için t testi, yansız olarak seçilen bir grubun bir konudaki performansının ya da tutumunun geçerli ve güvenilir testlerle ölçülmesi ve bu puanların cinsiyet (kız-erkek), ait olduğu grup (deney-kontrol) vs. göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesinde kullanılır (Büyüköztürk, 2002). Bu nedenle öğretmenlerin, yeterlilik algılarının, formasyon alma ve hizmet içi eğitim alma

durumlarına göre karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi, öğretmen yeterliliklerinin branşlarına ve mesleğini isteyerek seçme durumlarına göre karşılaştırılmasında bağımsız örneklem için t testi kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Öğretmenlerin, öğretmen yeterlilikleri açısından kendilerini ne düzeyde algıladıklarını belirlemek üzere uygulanan ölçme aracı sonucunda elde edilen veriler analiz edilmiştir. Her bir alt faktör (meslek bilgisi, alan bilgisi, kendini geliştirme, ulusal ve uluslararası değerler) ile ilgili yeterlilikler ayrı ayrı incelenmiştir. Öğretmenlerin meslek bilgisi alt faktöründeki yeterlilik algılarına ilişkin betimsel istatistikler Çizelge 2’de sunulmuştur.

Çizelge 2. Öğretmenlerin Meslek Bilgisine İlişkin Yeterlilik Algıları

I. Meslek Bilgisine İlişkin Yeterlilikler	N	\bar{X}	S
A. Öğrenciyi Tanıma ve Öğrencinin Gelişimini Sağlamaya İlişkin Mesleki Yeterlilikler			
1. Gelişim özelliklerini tanıma	435	4.09	0.70
2. İlgi ve ihtiyaçları dikkate alma	438	4.23	0.70
3. Öğrenciye değer verme	439	4.70	0.58
4. Söylediklerini yapıp gösterme ve sözünde durma (model olma)	438	4.60	0.61
5. Yol gösterici, yapıcı ve yaratıcı olma (Öğrenciye rehberlik etme)	436	4.45	0.66
6. Destekleyici olma	437	4.47	0.64
7. Öğrencilerin kişiliklerine ve gelişebilirliklerine saygı duyma	439	4.53	0.64
8. Öğrenciyi dinleme	438	4.54	0.64
9. Cesaretlendirme ve teşvik etme	437	4.57	0.63
10. Empatik davranma	433	4.34	0.73
11. Güler yüzlü olma	437	4.43	0.72
12. Öğrencilerin kendilerini geliştirebilmelerine yardımcı olma	437	4.35	0.68
13. Öğrenciye güven verme	434	4.52	0.64
14. Öğrencilerin öğrenme stillerine önem verme	434	4.15	0.76
15. Öğrencilerde özdenetimi sağlama	433	4.14	0.73
16. Öğrencilerde içsel motivasyonu geliştirme	429	4.14	0.75
B. Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Mesleki Yeterlilikler			
17. Dersi planlama	435	4.28	0.70
18. Öğrenme ortamlarını düzenleme	435	4.12	0.68
19. Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme	437	4.06	0.75
20. Zamanı etkili kullanma	437	4.25	0.69
21. Davranışı ve sınıfı yönetme	437	4.43	0.69
22. Sınıfta istenmeyen davranışlarla başa çıkma	437	4.37	0.68
23. Sınıfta duyguları yönetme	437	4.20	0.75
24. Sınıf iklimini her zaman olumlu tutma	437	4.18	0.73

Çizelge 2. devam

25. Sınıf kurallarını öğrencilerle belirleme ve bu kuralların uygulanmasını izleme	438	4.29	0.72
26. Yansıtıcı düşünme	431	4.07	0.71
27. Yaratıcı düşünme	436	4.22	0.71
28. Eleştirel düşünme	438	4.24	0.71
29. Problem çözme	433	4.35	0.65
30. Hoşgörülü davranma	434	4.47	0.64
31. Öğrenme-öğretme strateji, yöntem, teknik, taktiklerini öğrenme-öğretme ortamında uygun, etkili ve doğru kullanma	415	4.14	0.69
32. Güdüleyici olma (öğrencinin üst düzey performans göstermesi için öğrenciyi harekete geçirme)	422	4.23	0.68
33. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde donanımlı olma	436	3.81	0.87
34. Beden dilini iyi kullanma	437	4.30	0.72
35. Araştırma formasyonuna ve anlayışına sahip olma	437	4.17	0.71
36. İnceleyen ve sorgulayan olma	434	4.29	0.70
37. Sabırlı olma	439	4.31	0.78
38. Öğrenmeyi öğretme	439	4.31	0.70
39. Demokratik olma	437	4.56	0.64
40. Öğrencinin bilgiye ulaşmasını sağlama	436	4.33	0.66
41. Öğrencileri öğrenme sürecinde etkin kılma	439	4.35	0.66
42. Öğrencilerin dikkatini konunun üzerine çekme	438	4.42	0.67
43. Kendine güvenme	439	4.58	0.66
44. Derse uygun bir giriş yapma	438	4.32	0.66
45. Öğrencilerde yanlış gelişmiş kavramları belirleme	437	4.21	0.68
46. Anlaşılır açıklamalar ve yönergeler verme	437	4.37	0.65
47. Ses tonunu etkili kullanma	437	4.52	0.65
48. Konuyu yaşamla ilişkilendirme	436	4.50	0.61
49. Etkili soru sorma	434	4.42	0.62
50. Olumlu benlik kavramına sahip olma ve öğrencilerde olumlu benlik kavramı gerçekleştirme	427	4.28	0.67
51. Önerilere açık olma ve gerektiğinde bu önerilerden yararlanma	436	4.47	0.64
52. Okumaya teşvik etme	438	4.59	0.63
53. Dönüt verme	432	4.33	0.70
54. Düzeltme kullanma	434	4.32	0.68
55. Kaynak çeşitliliği yaratma	436	4.20	0.74
56. Kendini iyi ifade etme	437	4.43	0.63
57. Enerjik ve coşkulu olma	431	4.38	0.71
58. Öğretim materyallerinin amaca uygun olmasına ve estetik duyarlılığı artırmasına dikkat etme	421	4.16	0.72
C. Öğrenmeyi, Gelişimi İzlemeye ve Değerlendirmeye İlişkin Mesleki Yeterlilikler			
59. Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme	427	4.03	0.73
60. Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin konu alanındaki öğrenmelerini ölçme	434	4.00	0.77
61. Verileri analiz ederek yorumlama, öğrencinin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geri bildirim sağlama	434	4.03	0.74
62. Sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirme	435	4.13	0.71
63. Notu tehdit olarak kullanmaktan kaçınma	434	4.08	1.01
64. Sınav kâğıtlarını iyi inceleyip yanlışları işaretleme, kâğıtları sınıfta dağıtarak yanlışlarının öğrencinin kendisine düzelttirme	430	4.30	0.88
65. Öğrenci ilerlemesini izleme	396	4.40	0.63
D. Okul, Aile, Meslektaş ve Toplum İlişkilerine İlişkin Mesleki Yeterlilikler			
66. Çevreyi tanıma	433	4.25	0.79
67. Çevre olanaklarından yararlanma	437	4.01	0.87
68. Okulu bir kültür merkezi olarak görme	436	4.19	0.86
69. Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsız olma	435	4.30	0.77

Çizelge 2. devam

70. Aile katılımı ve aile ile işbirliği sağlama	434	4.24	0.82
71. Ana, baba, veli, meslektaş, okul içi ve dışındaki diğer kişilerle olumlu ve etkili iletişim kurma	421	4.39	0.74
E. Programa ve İçeriğe İlişkin Mesleki Yeterlilikler			
72. Türk Millî Eğitiminin amaçları ve ilkeleri bilgisi	435	4.25	0.73
73. Özel alan öğretim programı bilgisi ve uygulama becerisi	435	4.04	0.79
74. Özel alan öğretim programını izleme ve değerlendirme	433	3.98	0.82
75. Hedef ve hedef davranışları (kazanımları) açık bir biçimde ifade etme	433	4.21	0.71
76. Programı başarıya ulaştırabilmede çevre olanaklarını kullanma	432	4.09	0.79

Öğretmenlerin meslek bilgisine ilişkin yeterlilik algılarının en yüksek olduğu üç madde 3., 4. ve 52. maddelerdir. Meslek bilgisine ilişkin öğretmenlerin kendilerini en iyi algıladıkları konu 4.70 aritmetik ortalama ile “öğrenciye değer verme” yeterlilik maddesidir. Daha sonra sırasıyla “Söylediklerini yapıp gösterme ve sözünde durma (model olma)” ($\bar{X} = 4.60$) ve “Okumaya teşvik etme” ($\bar{X} = 4.59$) yeterlilik maddelerinde öğretmenlerin yeterlilik algıları yüksek görünmekte ve bu konularda kendilerini çok yeterli görmektedirler. Öğretmenlerin meslek bilgisine ilişkin kendilerini en düşük düzeyde algıladıkları konular ise 33. maddedeki “Bilgi ve iletişim teknolojilerinde donanımlı olma” ($\bar{X} = 3.81$) ve 74. maddedeki “Özel alan öğretim programını izleme ve değerlendirme” ($\bar{X} = 3.98$) yeterlilikleridir. Bu bulgular incelendiğinde, diğer maddelere göre aritmetik ortalaması en düşük olan konularda bile öğretmenler kendilerini oldukça yeterli bulmaktadırlar. Meslek bilgisine ilişkin yeterliliklerin bir boyutu olan öğrenciyi tanıma ve öğrencinin gelişimini sağlamaya ilişkin mesleki yeterlilikler ile ilgili öğretmenlerin kendilerini en yeterli olarak algıladıkları konu 3. maddedeki “Öğrenciye değer verme” ($\bar{X} = 4.70$) olarak görülmektedir. Öğrenciyi tanıma ve öğrencinin gelişimini sağlamaya ilişkin mesleki yeterlilikler içerisinde 1. maddedeki “Gelişim özelliklerini tanıma” öğretmenlerin kendilerini en yetersiz algıladıkları konudur ($\bar{X} = 4.09$). Bu aritmetik ortalamaya bakarak öğretmenlerin en düşük düzeyde algıladıkları konuda bile kendilerini oldukça yeterli gördükleri söylenebilir. Meslek bilgisine ilişkin yeterliliklerin bir boyutu olan öğrenme-öğretme sürecine ilişkin mesleki yeterlilikler ile ilgili öğretmenlerin kendilerini en yeterli olarak algıladıkları konu 52. maddedir. 52 maddedeki “Okumaya teşvik etme” ($\bar{X} = 4.59$) konusunda öğretmenler kendilerini çok yeterli görmektedirler.

Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin mesleki yeterlilikler ile ilgili 33. maddedeki “Bilgi ve iletişim teknolojilerinde donanımlı olma” ($\bar{X} = 3.81$) öğretmenlerin kendilerini en yetersiz algıladıkları konudur. Diğer maddelere göre aritmetik ortalaması en düşük olan “Bilgi ve iletişim teknolojilerinde donanımlı olma” ile ilgili aritmetik ortalama ($\bar{X} = 3.81$) incelendiğinde öğretmenler kendilerini oldukça yeterli bulmaktadır. Meslek bilgisine ilişkin yeterliliklerin bir boyutu olan öğrenmeyi, gelişimi izlemeye ve değerlendirmeye ilişkin mesleki yeterlilikler ile ilgili öğretmenlerin kendilerini en yeterli olarak algıladıkları konu 65. maddedeki “Öğrenci ilerlemesini izleme” ($\bar{X} = 4.40$) olarak görülmektedir. Bu konuda öğretmenler kendini çok yeterli görmektedir. Öğrenmeyi, gelişimi izlemeye ve değerlendirmeye ilişkin mesleki yeterlilikler ile ilgili 60. maddedeki “Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin konu alanındaki öğrenmelerini ölçme” ($\bar{X} = 4.00$) öğretmenlerin kendilerini en yetersiz algıladıkları konudur. Bu konuya ilişkin diğerlerine göre en yetersiz olarak algıladıkları konunun aritmetik ortalamasına bakıldığında ($\bar{X} = 4.00$), öğretmenler bu maddedeki yeterliliğe ilişkin bile kendini oldukça yeterli görmektedir. Meslek bilgisine ilişkin yeterliliklerin bir boyutu olan okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerine ilişkin mesleki yeterlilikler ile ilgili öğretmenlerin kendilerini en yeterli olarak algıladıkları konu 71. maddedeki “Ana, baba, veli, meslektaş, okul içi ve dışındaki diğer kişilerle olumlu ve etkili iletişim kurma” ($\bar{X} = 4.39$) olarak görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalamasına bakıldığında bu konuda öğretmenler kendilerini çok yeterli görmektedir. Okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerine konusunda mesleki yeterlilikler ile ilgili 67. maddedeki “Çevre olanaklarından yararlanma” ($\bar{X} = 4.01$) öğretmenlerin kendilerini en yetersiz algıladıkları konudur. Bu konuya ilişkin en düşük aritmetik ortalamalı yeterlilik maddesinde bile öğretmenler kendilerini oldukça yeterli buluyorlar. Meslek bilgisine ilişkin yeterliliklerin bir boyutu olan programa ve içeriğe ilişkin mesleki yeterlilikler ile ilgili öğretmenlerin kendilerini en yeterli olarak algıladıkları konu 72. maddedeki “Türk Millî Eğitiminin amaçları ve ilkeleri bilgisi” ($\bar{X} = 4.25$) olarak görülmektedir. Programa ve içeriğe ilişkin mesleki yeterlilikler ile ilgili 74. maddedeki “Özel alan öğretim programını izleme ve değerlendirme” ($\bar{X} = 3.98$) öğretmenlerin kendilerini en yetersiz algıladıkları konudur, ancak bu maddenin aritmetik ortalamasına bakıldığında öğretmenler bu konuda bile kendini oldukça yeterli görmektedir.

Öğretmenlerin meslek bilgisine ilişkin yeterlilik algılarının ortalaması alındığında 4.28 bulunmaktadır. Bu ortalamaya bakılarak öğretmenlerin kendilerini meslek bilgisine ilişkin çok yeterli gördükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin alan bilgisi alt faktöründeki yeterlilik algılarına ilişkin betimsel istatistikler Çizelge 3’te sunulmuştur.

Çizelge 3. Öğretmenlerin Alan Bilgisine İlişkin Yeterlilik Algıları

II. Alan Bilgisine İlişkin Yeterlilikler	N	\bar{X}	S
77. Alanındaki temel kavram ve genellemeleri (ilkeleri) bilme	432	4.24	0.72
78. Disiplinlerarası bilgi ve becerilerini sentezleme	430	4.11	0.75
79. Bilimdeki ve alanındaki gelişmeleri izleme	431	4.14	0.78
80. Alanında yapılan bilimsel çalışmalara katılma	431	3.79	1.00
81. Bilginin kaynağını araştırma ve kanıt isteme	430	4.03	0.82

Alan bilgisine ilişkin yeterlilikler ile ilgili öğretmenlerin kendilerini en yeterli olarak algıladıkları konu 77. maddedeki “Alanındaki temel kavram ve genellemeleri (ilkeleri) bilme” ($\bar{X} = 4.24$) olarak görülmektedir. Alan bilgisine ilişkin yeterlilikler ile ilgili 80. maddedeki “Alanında yapılan bilimsel çalışmalara katılma” ($\bar{X} = 3.79$) öğretmenlerin kendilerini en yetersiz algıladıkları konudur. Bu maddenin aritmetik ortalamasına ($\bar{X} = 3.79$) bakıldığında, öğretmenler bu maddedeki yeterlilik ile ilgili kendilerini oldukça yeterli bulmaktadır. Alan bilgisine ilişkin olarak öğretmenlerin kendilerini, en yetersiz olarak algıladıkları maddede bile oldukça yeterli gördükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin alan bilgisine ilişkin yeterlilik algılarının ortalaması alındığında 4.06 bulunmaktadır. Bu ortalamaya bakılarak öğretmenlerin kendilerini alan bilgisine ilişkin oldukça yeterli gördükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin kendini geliştirme alt faktöründeki yeterlilik algılarına ilişkin betimsel istatistikler Çizelge 4’te sunulmuştur.

Çizelge 3. Öğretmenlerin Kendini Geliştirmeye İlişkin Yeterlilik Algıları

III. Kendini Geliştirmeye İlişkin Yeterlilikler	N	\bar{X}	S
82. Öz değerlendirme yapma (Kendi performansını değerlendirme).	432	4.35	0.70
83. Mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama	434	4.12	0.74
84. Mesleki yasaları izleme, görev ve sorumlulukları yerine getirme	431	4.20	0.76
85. Yaşam boyu öğrenen ve kendini geliştiren olma (Öğrenmeyi öğrenme)	434	4.37	0.69
86. Değişime ve yeniliklere açık olma	433	4.52	0.66
87. Yenilikleri izleme, yenilik ve değişmelere uyum sağlama	434	4.45	0.69
88. İşbirliğine, takım çalışmasına açık olma	432	4.55	0.67
89. Okumayı sevme	436	4.53	0.65
90. Araştırma (Eylem Araştırmaları/Action Research) yapma	435	4.12	0.81
91. Kendi kişisel vizyonunu geliştirme	434	4.29	0.70
92. Okulunda kalite verimliliğin artırılmasına çaba sarf etme	431	4.34	0.73
93. Sürekli olarak “Bunu daha iyi nasıl gerçekleştiririz?” sorusunu sorarak derse hazırlık yapma	432	4.33	0.73
94. Kendini geliştirme fırsatlarını değerlendirme	437	4.30	0.72
95. Gerekğinde uzmanlarla işbirliğine girme	436	4.13	0.83
96. Hatalarını kabul etme, hata yapanlara gerekli fırsatı verme	430	4.42	0.70
97. Özlük haklarına ilişkin (atama, tayin, terfi, nakil vb) konularda haklarını arama	437	4.16	0.84
98. Teknolojiyi mesleki ve kişisel gelişimi için kullanma	435	4.21	0.78
99. Araştırma ve sorgulama alışkanlığını geliştirme	435	4.27	0.74
100. Mesleki gelişimini sağlayacak ortamlara girme (Mesleki örgütlere katılma ve sorumluluk alma)	428	3.85	1.09
101. Mesleğindeki sorunlara duyarlı olma ve çözüme katkı getirme	353	4.18	0.85

Kendini geliştirme yeterlilikleri ile ilgili öğretmenlerin kendilerini en yeterli olarak algıladıkları konu 88. maddedeki “İşbirliğine, takım çalışmasına açık olma” ($\bar{X} = 4.55$) olarak görülmektedir. Kendini geliştirme yeterlilikleri ile ilgili 100. maddedeki “Mesleki gelişimini sağlayacak ortamlara girme (Mesleki örgütlere katılma ve sorumluluk alma)” ($\bar{X} = 3.85$) öğretmenlerin kendilerini en yetersiz algıladıkları konudur. Kendini geliştirmeye ilişkin maddeler arasında en düşük aritmetik ortalama ($\bar{X} = 3.85$) incelediğinde bile öğretmenlerin kendilerini oldukça yeterli buldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin kendini geliştirme yeterlilik algılarının ortalamasına (4.28) bakılarak öğretmenlerin kendilerini geliştirme konusunda çok yeterli gördükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin ulusal ve uluslararası değerler alt faktöründeki yeterlilik algılarına ilişkin betimsel istatistikler Çizelge 5’te sunulmuştur.

Çizelge 5. Öğretmenlerin Ulusal ve Uluslararası Değerlere İlişkin Yeterlilik Algıları

IV. Ulusal ve Uluslar arası Değerlere İlişkin Yeterlilikler	N	\bar{X}	S
102. Ülkesini, ulusunu, öğrencisini sevme ve öğrenciyi yüreklendirme	435	4.73	0.52
103. Dürüst olma	436	4.79	0.47
104. Bedensel ve ruhsal yönden sağlıklı olma	437	4.58	0.62
105. Eğilmeme ve ilkeli olma	436	4.64	0.59
106. Genel ve temel konularda donanımlı olma	437	4.43	0.62
107. Analitik olma	432	4.38	0.65
108. Ana dilini etkili kullanma (diksiyon, sözlü ve yazılı anlatım)	437	4.51	0.66
109. Güzel yazı yazma	435	4.39	0.73
110. Sanata ve estetiğe duyarlı olma	434	4.47	0.71
111. Doğayı sevme ve çevreye duyarlı olma	435	4.72	0.53
112. Sorumluluk duygusu gelişmiş olma	436	4.76	0.50
113. İnsanları sevme	434	4.74	0.53
114. Türk kültürünü tanıma ve benimseme	435	4.67	0.60
115. Toplumla ilgili nitelikleri bilme	435	4.63	0.58
116. Ulusal değerlere sahip çıkma	437	4.73	0.55
117. Evrensel değerleri benimseme	435	4.67	0.58
118. Çevresine örnek olma	433	4.60	0.60
119. Çağdaş bir insanın sahip olması gereken becerilerle (bilgisayar, internet, vb.) donanımlı olma	430	4.29	0.82
120. Çağdaş gelişmelerden haberdar olma	436	4.39	0.67
121. Mesleğini severek yapma	436	4.58	0.69
122. Davranışları ve kişiliği ile öğrencilerine ve topluma örnek olma	434	4.62	0.58
123. Kendisiyle barışık olma	436	4.61	0.57
124. Atatürk ilke ve devrimlerini özümsemiş, laik ve demokratik olma	436	4.77	0.49
125. Konuları, olayları, olguları akılcı biçimde değerlendirme	435	4.62	0.57
126. İşine ve devama özen gösterme	435	4.77	0.49
127. Açık fikirli olma	436	4.68	0.54
128. Bazı toplumsal ve sosyal değerlere sahip olma ve bu değerleri öğrencilerine benimsetme	431	4.66	0.56
129. Ülkesinde ve dünyada olup bitenle ilgilenme	437	4.63	0.58
130. Sırdış olma	435	4.73	0.54
131. Tasarlayıcı olma	436	4.49	0.65
132. Kolaylaştırıcı olma	437	4.58	0.57
133. Sağlam bir karaktere ve kişiliğe sahip olma	434	4.70	0.55
134. Planlı programlı olma	436	4.53	0.68
135. Sorun çözme becerilerini uygulayan olma	436	4.54	0.59
136. Öğretmenlik mesleğinin etik ilkelerine uygun davranma	437	4.70	0.51
137. Kompleksiz olma	436	4.67	0.58

Ulusal ve uluslararası değerler yeterlilikleri ile ilgili öğretmenlerin kendilerini en yeterli olarak algıladıkları konular 103., 124. ve 126. maddelerdeki “Dürüst olma” ($\bar{X} =$

4.79), “Atatürk ilke ve devrimlerini özümsemiş, laik ve demokratik olma” ($\bar{X} = 4.77$) ve “İşine ve devama özen gösterme” ($\bar{X} = 4.77$) olarak görülmektedir. Ulusal ve uluslararası değerler yeterlilikleri ile ilgili 107. maddedeki “Analitik olma” ($\bar{X} = 4.38$) öğretmenlerin kendilerini en yetersiz algıladıkları konudur. Öğretmenlerin yeterlilik algılarının düşük olduğu diğer ulusal ve uluslararası yeterlilikler aynı aritmetik ortalama ile ($\bar{X} = 4.39$) 109. ve 120. maddelerdekilerdir. Ulusal ve uluslararası değerler konusunda öğretmen algılarının düşük olduğu 109. yeterlilik maddesi “Güzel yazı yazma” iken, 120. yeterlilik maddesi “Çağdaş gelişmelerden haberdar olma”dır. Öğretmenlerin diğerlerine göre kendilerini daha yetersiz buldukları yeterlilik maddelerinin aritmetik ortalamalara bakıldığında ($\bar{X} = 4.38$ ve 4.39) öğretmenlerin kendilerini bu konularda da oldukça yeterli buldukları söylenebilir.

Tüm yeterlilik alanları ve maddeleri birlikte ele alındığında öğretmenlerin kendilerini en yeterli gördükleri konu dürüstlüktür (“Dürüst olma”, $\bar{X} = 4.79$). Öğretmenlerin kendilerini en düşük düzeyde algıladıkları yeterlilik ise alanındaki bilimsel çalışmalara katılımdır (“Alanında yapılan bilimsel çalışmalara katılma”, $\bar{X} = 3.79$). Öğretmenlerin kendilerini algılama düzeyleri ile ilgili yeterlilik maddelerine verilen cevapların aritmetik ortalamalarına bakıldığında, en düşük aritmetik ortalamanın 3.79, en yüksek aritmetik ortalamanın 4.79 olduğu ve öğretmenlerin yeterlilik algılarının yüksek olduğu söylenebilir. Diğer bir söyleyişle öğretmenlerin, öğretmenin sahip olması gereken nitelikler açısından kendilerini yeterli gördükleri belirlenmiştir.

Öğretmenlerin ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterlilik algılarının ortalaması alındığında 4.61 bulunmaktadır. Bu ortalamaya bakılarak öğretmenlerin kendilerini ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin çok yeterli gördükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin tüm maddelere verdikleri cevapların ortalaması alındığında 4.36 bulunmaktadır. Bu ortalamaya bakılarak öğretmenlerin tüm yeterliliklere ilişkin genel olarak kendilerini çok yeterli gördükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin Yeterlilik Algılarının Farklılık Gösterme Durumu

Öğretmenlerin yeterlilik algılarının öğretmenlik formasyonu alma durumlarına göre karşılaştırılmasına ilişkin yapılan Mann-Whitney U Testi sonuçları Çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 6. Öğretmenlerin Yeterlilik Algılarının Formasyon Alma Durumlarına Göre Karşılaştırılması (Mann-Whitney U Testi)

Boyutlar	Formasyon	N	Sıra Ortalaması	U	P
I. Meslek Bilgisine İlişkin Yeterlilikler	1.Evet	402	214.83	5360.000	0.310
	2.Hayır	30	238.83		
IA. Öğrenciyi Tanıma ve Öğrencinin Gelişimini Sağlamaya İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	402	214.55	5247.000	0.235
	2.Hayır	30	242.60		
IB. Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	401	213.66	5078.000	0.154
	2.Hayır	30	247.23		
IC. Öğrenmeyi, Gelişimi İzlemeye ve Değerlendirmeye İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	399	216.07	5558.000	0.513
	2.Hayır	30	200.77		
ID. Okul, Aile, Meslektaş ve Toplum İlişkilerine İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	399	214.17	5653.000	0.610
	2.Hayır	30	226.07		
IE. Programa ve İçeriğe İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	399	214.44	5760.500	0.730
	2.Hayır	30	222.48		
II- Alan Bilgisine İlişkin Yeterlilikler	1.Evet	397	213.70	5836.500	0.855
	2.Hayır	30	217.95		
III. Kendini Geliştirmeye İlişkin Yeterlilikler	1.Evet	400	213.60	5240.000	0.247
	2.Hayır	30	240.83		
IV- Ulusal ve Uluslararası Değerlere İlişkin Yeterlilikler	1.Evet	400	213.16	5063.000	0.153
	2.Hayır	30	246.73		
Genel Toplam	1.Evet	402	214.59	5260.500	0.243
	2.Hayır	30	242.15		

Öğretmen yeterlilik algılarının öğretmenlik formasyonu alma durumlarına göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U Testi sonuçları incelendiğinde, hiçbir alt boyutta ve toplam puanda, öğretmenlik formasyonu alan ve almayan gruplar arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür (Tümünde $p > .05$). Öğretmenlik formasyonu alan ve almayan öğretmenlerin yeterlilikler açısından kendilerini algılama düzeyleri arasında bir farkın olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin yeterlilik algılarının hizmet içi eğitim alma durumlarına göre karşılaştırılmasına ilişkin yapılan Mann-Whitney U Testi sonuçları Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 7. Öğretmenlerin Yeterlilik Algılarının Hizmet İçi Eğitim Alma Durumlarına Göre Karşılaştırılması (Mann-Whitney U Testi)

Boyutlar	Hizmet İçi Eğitim	N	Sıra Ortalaması	U	P
I. Meslek Bilgisine İlişkin Yeterlilikler	1.Evet	393	216.15	5835.000	0.220
	2.Hayır	34	189.12		
IA. Öğrenciyi Tanıma ve Öğrencinin Gelişimini Sağlamaya İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	393	215.38	6138.000	0.431
	2.Hayır	34	198.03		
IB. Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	392	215.04	6060.000	0.380
	2.Hayır	34	195.74		
IC. Öğrenmeyi, Gelişimi İzlemeye ve Değerlendirmeye İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	390	215.35	5518.000	0.104
	2.Hayır	34	179.79		
ID. Okul, Aile, Meslektaş ve Toplum İlişkilerine İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	390	216.19	5192.000	0.035
	2.Hayır	34	170.21		
IE. Programa ve İçeriğe İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	390	213.91	6079.000	0.419
	2.Hayır	34	196.29		
II- Alan Bilgisine İlişkin Yeterlilikler	1.Evet	388	214.59	5399.000	0.077
	2.Hayır	34	176.29		
III. Kendini Geliştirmeye İlişkin Yeterlilikler	1.Evet	391	214.71	5977.000	0.329
	2.Hayır	34	193.29		
IV- Ulusal ve Uluslararası Değerlere İlişkin Yeterlilikler	1.Evet	391	211.27	5969.000	0.323
	2.Hayır	34	232.94		
Genel Toplam	1.Evet	393	215.59	6058.000	0.367
	2.Hayır	34	195.68		

Öğretmen yeterlilikler algılarının hizmet içi eğitim alma durumlarına göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U Testi sonuçları incelendiğinde, yalnızca okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerine ilişkin yeterlilikler boyutunda hizmet içi eğitim alan ve almayan gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir [U=5192.000; P<.05]. Hizmet içi eğitim alan öğretmenler kendilerini özellikle hizmet içi almayan öğretmenlere göre okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerinde daha yeterli algılamaktadırlar. Gruplara ait sıra ortalamaları incelendiğinde, hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin sıra ortalamalarının almayanlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgudan, hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin öğretmenlik yeterlilikleri algısının daha yüksek olduğu, hizmet içi eğitimin öğretmenlerin yeterlilik algısını yükselttiği yorumu yapılabilir.

Öğretmenlerin yeterlilik algılarının branşlarına göre karşılaştırılmasına ilişkin yapılan bağımsız örneklem için t testi sonuçları Çizelge 8’de verilmiştir.

Çizelge 7. Öğretmenlerin Yeterlilik Algılarının Branşlarına Göre Karşılaştırılması
(Bağımsız Örneklem İçin T Testi)

Boyutlar	Kadro	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
I. MESLEK BİLGİSİNE İLİŞKİN YETERLİLİKLER	1.Sınıf	314	4.27	0.52	389	3.59	0.00
	2.Diğer Branşlar	77	4.03	0.53			
IA. Öğrenciyi Tanıma ve Öğrencinin Gelişimini Sağlamaya İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Sınıf	314	4.38	0.56	389	3.01	0.00
	2.Diğer Branşlar	77	4.17	0.57			
IB. Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Sınıf	313	4.31	0.46	102.969	3.54	0.00
	2.Diğer Branşlar	77	4.07	0.56			
IC. Öğrenmeyi, Gelişimi İzlemeye ve Değerlendirmeye İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Sınıf	311	4.10	0.62	386	3.75	0.00
	2.Diğer Branşlar	77	3.80	0.61			
ID. Okul, Aile, Meslektaş ve Toplum İlişkilerine İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Sınıf	311	4.27	0.61	100.271	5.24	0.00
	2.Diğer Branşlar	77	3.77	0.78			
IE. Programa ve İçeriğe İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Sınıf	311	4.10	0.65	386	1.47	0.14
	2.Diğer Branşlar	77	3.98	0.65			
II- Alan Bilgisine İlişkin Yeterlilikler	1.Sınıf	309	4.03	0.72	384	0.78	0.44
	2.Diğer Branşlar	77	3.96	0.79			
III. Kendini Geliştirmeye İlişkin Yeterlilikler	1.Sınıf	312	4.24	0.60	387	1.98	0.04
	2.Diğer Branşlar	77	4.09	0.57			
IV- Ulusal ve Uluslararası Değerlere İlişkin Yeterlilikler	1.Sınıf	311	4.61	.44	386	1.39	0.17
	2.Diğer Branşlar	77	4.53	.43			
Genel Toplam	1.Sınıf	314	4.27	0.52	389	2.42	0.02
	2.Diğer Branşlar	77	4.03	0.53			

Öğretmen yeterlilik algılarının branşlarına göre karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem için t testi sonuçları incelendiğinde, programa ve içeriğe ilişkin mesleki yeterlilikler, alan bilgisine ilişkin yeterlilikler, ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterlilikler boyutlarında gruplar arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Diğer boyutlarda ve toplam puanda ise sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenleri arasındaki fark anlamlıdır.

Öğretmenlerin meslek bilgisine ilişkin yeterlilik algıları boyutunda sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenleri arasında anlamlı fark vardır [$t_{(389)}=3.59$; $p<.01$]. Gruplara ilişkin ortalamalar incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin ortalamasının ($\bar{X}=4.27$), diğer branş öğretmenlerinin ortalamasından ($\bar{X}=4.03$) yüksek olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre meslek bilgisi ile ilgili olarak yeterlilik algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenlerinin meslek bilgisine ilişkin tüm alt boyutlara (öğrenciyi tanıma ve öğrencinin gelişimini sağlamaya, öğrenme-öğretme sürecine, öğrenmeyi, gelişimi izlemeye ve değerlendirmeye, okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerine, programa ve içeriğe) ilişkin yeterlilik algıları arasında anlamlı bir fark vardır. Meslek bilgisine ilişkin alt boyutların gruplara göre aritmetik ortalamaları incelendiğinde tüm alt boyutlarda sınıf öğretmenlerinininkilerin yüksek, diğer branş öğretmenlerinin düşük olduğu görülmektedir. Bu bulgudan, sınıf öğretmenlerinin meslek bilgisine ilişkin yeterlilik algısının branş öğretmenlerinkinden yüksek olduğu yorumu çıkarılabilir.

Öğretmenlerin kendini geliştirmeye ilişkin yeterlilik algıları boyutunda sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenleri arasında anlamlı fark vardır [$t_{(389)}= 1.98$; $p<.05$]. Gruplara ilişkin ortalamalar incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin ortalamasının ($\bar{X}=4.24$), diğer branş öğretmenlerinin ortalamasından ($\bar{X}=4.09$) yüksek olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre kendini geliştirmeye ilişkin yeterlilik algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öğretmen yeterlilikleri ile ilgili tüm boyutlar bir arada incelendiğinde öğretmenlerin yeterlilik algıları açısından sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenleri arasında anlamlı fark vardır [$t_{(389)}= 2.42$; $p<.05$]. Gruplara ilişkin ortalamalar incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin ortalamasının ($\bar{X}=4.27$), diğer branş öğretmenlerinin ortalamasından ($\bar{X}=4.03$) yüksek olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre öğretmenlik yeterlilik algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin yeterlilik algılarının mesleğini isteyerek seçme durumlarına göre karşılaştırılmasına ilişkin yapılan bağımsız örneklem için t testi sonuçları Çizelge 8'de verilmiştir.

Çizelge 8. Öğretmenlerin Yeterlilik Algılarının Mesleğini İsteyerek Seçme Durumlarına Göre Karşılaştırılması (Bağımsız Örneklemeler İçin t Testi)

Boyutlar	Mesleği İsteyerek Seçme	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
I. Meslek Bilgisine İlişkin Yeterlilikler	1.Evet	371	4,26	0,47	70.236	1.50	0.14
	2.Hayır	62	4,12	0,71			
IA. Öğrenciyi Tanıma ve Öğrencinin Gelişimini Sağlamaya İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	371	4,38	0,51	70.834	1.57	0.12
	2.Hayır	62	4,22	0,74			
IB. Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	371	4,28	0,48	430	1.26	0.21
	2.Hayır	61	4,20	0,51			
IC. Öğrenmeyi, Gelişimi İzlemeye ve Değerlendirmeye İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	369	4,06	0,64	428	1.11	0.27
	2.Hayır	61	3,96	0,64			
ID. Okul, Aile, Meslektaş ve Toplum İlişkilerine İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	369	4,20	0,66	428	0.56	0.57
	2.Hayır	61	4,15	0,71			
IE. Programa ve İçeriğe İlişkin Mesleki Yeterlilikler	1.Evet	369	4,09	0,68	428	0.21	0.84
	2.Hayır	61	4,08	0,67			
II- Alan Bilgisine İlişkin Yeterlilikler	1.Evet	367	4,03	0,74	426	0.12	0.91
	2.Hayır	61	4,02	0,80			
III. Kendini Geliştirmeye İlişkin Yeterlilikler	1.Evet	370	4,21	0,60	429	0.18	0.86
	2.Hayır	61	4,22	0,60			
IV- Ulusal ve Uluslararası Değerlere İlişkin Yeterlilikler	1.Evet	370	4,60	0,43	429	0.60	0.55
	2.Hayır	61	4,57	0,42			
Genel Toplam	1.Evet	371	4,33	0,46	69.866	1.19	0.24
	2.Hayır	62	4,26	0,47			

Öğretmen yeterlilik algılarının öğretmenlik mesleğini isteyerek seçip seçmemeye göre karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklemeler için t testi sonuçları incelendiğinde, tüm boyutlarda gruplar arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir ($p>.05$).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç

Öğretmenlerin öğretilerde olması gereken yeterliliklerin bütününde yeterlilik algılarının yüksek olduğu ve kendilerini “çok yeterli” gördükleri belirlenmiştir. Tüm yeterlilik alanları ve maddeleri birlikte ele alındığında öğretmenlerin kendilerini en

yeterli gördükleri konu dürüstlüktür. Öğretmenlerin kendilerini en düşük düzeyde algıladıkları yeterlilik ise alanındaki bilimsel çalışmalara katılımdır. En yetersiz gördükleri konuda bile kendilerini “oldukça yeterli” algılamaktadırlar. Öğretmenlerin meslek bilgisi, alan bilgisi, kendini geliştirme, ulusal ve uluslararası değerler konularındaki yeterlilik algıları ve yeterlilik algılarının farklılık gösterme durumu ile ilgili sonuçlar aşağıda verilmiştir.

1. Öğretmenler meslek bilgisi konusunda kendilerini çok yeterli bulmaktadır. “Öğrenciye değer verme”, “Söylediklerini yapıp gösterme, sözünde durma (model olma)” ve “Okumaya teşvik etme” öğretmenlerin kendilerini en iyi algıladıkları yeterlilikler olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin meslek bilgisi konusunda kendilerini en düşük düzeyde algıladıkları yeterliliklerin “Bilgi ve iletişim teknolojilerinde donanımlı olma” ve “Özel alan öğretim programını izleme ve değerlendirme” olduğu belirlenmiştir.
 - a. Öğretmenlerin öğrenciyi tanıma ve öğrencinin gelişimini sağlamaya ilişkin kendilerini en iyi olarak algıladıkları mesleki yeterlilik “Öğrenciye değer verme”, en düşük düzeyde algıladıkları mesleki yeterlilik ise, “Gelişim özelliklerini tanıma”dır.
 - b. Öğretme-öğrenme sürecine ilişkin öğretmenlerin kendilerini en iyi olarak algıladıkları mesleki yeterlilik “Okumaya teşvik etme”, en düşük düzeyde algıladıkları mesleki yeterlilik ise “Bilgi ve iletişim teknolojilerinde donanımlı olma”dır.
 - c. Gelişimi izlemeye ve değerlendirmeye ilişkin öğretmenlerin kendilerini en iyi olarak algıladıkları mesleki yeterlilik “Öğrenci ilerlemesini izleme”, en düşük düzeyde algıladıkları mesleki yeterlilik ise “Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin konu alanındaki öğrenmelerini ölçme”dir.
 - d. Okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerine ilişkin öğretmenlerin kendilerini en iyi olarak algıladıkları mesleki yeterlilik “Ana, baba, veli, meslektaş, okul içi ve

- dışındaki diğer kişilerle olumlu ve etkili iletişim kurma”, en düşük düzeyde algıladıkları mesleki yeterlilik ise “Çevre olanaklarından yararlanma”dır.
- e. Programa ve içeriğe ilişkin öğretmenlerin kendilerini en iyi olarak algıladıkları mesleki yeterlilik “Türk Milli Eğitiminin amaçları ve ilkeleri bilgisi”, en düşük düzeyde algıladıkları mesleki yeterlilik ise “Özel alan öğretim programını izleme ve değerlendirme”dir.
2. Öğretmenler kendilerini alan bilgisi konusunda oldukça yeterli bulmaktadır. En yetersiz gördükleri konuda bile kendilerini “oldukça yeterli” algılamaktadırlar. Öğretmenlerin kendilerini en iyi algıladıkları alan bilgisi yeterliliği “Alanındaki temel kavram ve genellemeleri (ilkeleri) bilme”dir. Öğretmenlerin kendilerini en düşük düzeyde algıladıkları alan bilgisi yeterliliği ise “Alanında yapılan bilimsel çalışmalara katılma”dır.
3. Öğretmenler kendini geliştirme konusunda kendilerini çok yeterli olduklarını belirtmişlerdir. Bu kategoride öğretmenlerin kendilerini en iyi algıladıkları “İşbirliğine, takım çalışmasına açık olma”dır. “Mesleki gelişimini sağlayacak ortamlara girme (Mesleki örgütlere katılma ve sorumluluk alma)” ise en düşük düzeyde algıladıkları yeterliliktir. Öğretmenler en yetersiz gördükleri konuda bile kendilerini “oldukça yeterli” algılamaktadırlar.
4. Öğretmenler ulusal ve uluslararası değerler konusunda da kendilerini çok yeterli bulmaktadır. “Dürüst olma”, “Atatürk ilke ve devrimlerini özümsemiş, laik ve demokratik olma” ve “İşine ve devama özen gösterme” öğretmenlerin ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin kendilerini en iyi algıladıkları yeterlilikler olduğu belirlenmiştir. “Analitik olma” öğretmenlerin kendilerini en düşük düzeyde algıladıkları ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterliliktir. “Güzel yazı yazma” ve “Çağdaş gelişmelerden haberdar olma” öğretmenlerin diğer ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin özelliklere göre kendilerini daha düşük düzeyde algıladıkları yeterliliklerdir. Öğretmenler en yetersiz gördükleri konuda bile kendilerini “oldukça yeterli” algılamaktadırlar.

5. Öğretmenlik formasyonu alan ve almayan öğretmenler arasında yeterlilik algıları açısından bir farkın olmadığı belirlenmiştir.
6. Hizmet içi eğitim alan öğretmenler kendilerini hizmet içi almayan öğretmenlere göre özellikle okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerinde daha yeterli algılamaktadırlar. Hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin öğretmenlik yeterlilikleri algısının daha yüksek olduğu, hizmet içi eğitimin öğretmenlerin yeterlilik algısını yükselttiği belirlenmiştir.
7. Sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre öğretmenlik yeterlilik algıları daha yüksektir. Sınıf öğretmenlerinin özellikle meslek bilgisine ve kendini geliştirmeye ilişkin yeterlilik algısının branş öğretmenlerinininkinden yüksek olduğu belirlenmiştir.
8. Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçen ve isteyerek seçmeyen öğretmenlerin arasında yeterlilik algıları açısından bir farkın olmadığı belirlenmiştir.

Öneriler

1. Öğretmenlerin kendilerini diğerlerine göre daha yetersiz algıladıkları
 - Gelişim özelliklerini tanıma
 - Bilgi ve iletişim teknolojilerinde donanımlı olma
 - Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin konu alanındaki öğrenmelerini ölçme
 - Çevre olanaklarından yararlanma
 - Özel alan öğretim programını izleme ve değerlendirme
 - Alanında yapılan bilimsel çalışmalara katılma
 - Mesleki gelişimini sağlayacak ortamlara girme (Mesleki örgütlere katılma ve sorumluluk alma)
 - Analitik olma
 - Güzel yazı yazma
 - Çağdaş gelişmelerden haberdar olma

konularında hizmet içi eğitim programları hazırlanmalı, bu konulara, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitiminde ağırlık verilmelidir.

2. Hizmet içi eğitim alan öğretmenler kendilerini hizmet içi almayan öğretmenlere göre öğretmenlik yeterlilikleri algısının daha yüksek olduğu sonucuna dayalı olarak öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim programlarının sayısı ve niteliği artırılmalıdır.
3. Branş öğretmenlerine yönelik düzenlenen hizmet öncesi eğitim programlarında, öğretmenlik yeterlilik algısına olumlu etki yapacak düzenlemeler yapılmalıdır.
4. Öğretmenlere meslektaşları ile işbirliği kurma ve kendilerini daha objektif değerlendirmelerine yönelik beceriler kazandırılmalıdır. Bu becerilerini kullanarak öğretmenlerin eğitim gereksinimleri olduğu fark etmelerini sağlayacak çalışmalar yaptırılmalıdır.
5. Öğretmenlerin kendi yeterlilik algıları ile öğretmenlerin sınıf içi yeterlilikleri ve ilgili başka kişilerin değerlendirilmesi arasında ilişkilere bakılabilecek araştırmalar yapılmalıdır. Özellikle öğretmen adaylarının, diğer öğretmenlerin ve yöneticilerin öğretmenlerin yeterliliklerine ilişkin görüşleri belirlenmeli ve öğretmenlerin sınıf içi davranışları gözlenmelidir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Y. (2003). "Osmanlıdan Günümüze Öğretmen İstihdam İlke ve Politikalarına Eleştirel Bir Bakış." **Öğretmen Yetiştirme ve İstihdamı Sempozyumu**. Ankara: Eğitim-Sen Yayınları. 165-188.
- Balcı, A. (2007). **Sosyal Bilimlerde Araştırma**. Ankara: PegemA Yayıncılık
- Baykul, Y. (2000). **Eğitimde ve Psikolojide Ölçme: Klasik Test Teorisi ve Uygulaması**. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). **Veri Analizi El Kitabı**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Damar, M. (1996). *İlkokuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Güçlüklerle Öğretmen Nitelikleri Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Demir, M. C. (1997). *Fransa ve Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Uygulamalarının Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Eacute, J. ve Esteve, M. (2000). “The transformation of the teachers’ role at the end of the twentieth century: New challenges for the future.” **Educational Review**. 52(2), 197-209.
- Gözütok, F. D. (1995). **Öğretmenlerin Demokratik Tutumları**. Ankara: Ekin Yayıncılık.
- Gürkan, T. (2001). “Bireyin Çok Yönlü Gelişimi”. **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi**. Sayı 22.
- Gürkan, T. (1993). İlkokul Öğretmenlerinin Öğretmenlik Tutumları İle Benlik Kavramları Arasındaki İlişki. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Web:<http://yayim.meb.gov.tr/yayimler/sayi22/gurkan.htm> adresinden 18 Ocak 2003 tarihinde erişilmiştir.
- Kaplan, L.S. ve Owings, W.A. (2002). “Enhancing Teaching Quality”. **Phi Delta Kappa Fastbacks**. No. 499, 3-44
- Karacaoğlu. Ö. C. (2002). *F Tipi Cezaevlerinde Görevli İnfaz ve Koruma Memurlarına Uygulanan Hizmet İçi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- MEB (2005). *Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü Temel Eğitime Destek Projesi Öğretmen Eğitimi Bileşeni Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri*. Web: <http://oyegm.meb.gov.tr/yet/> adresinden 25 Nisan 2005 tarihinde erişilmiştir.
- Mentiş Taş, A. (2004). “Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitimi Program Standartlarının Belirlenmesi”. **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. Cilt: 37, sayı:1, 28-51.
- OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) (1999). **Thematic Review of the Transition from Initial Education to Working Life**. United Kingdom, Country Note.
Web: <http://www.oecd.org/copyr.htm> adresinden 7 Ocak 2003 tarihinde erişilmiştir.
- OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) (2004). **Learning for Tomorrow’s World First Results from PISA 2003**. “The Learning Environment and the Organisation of Schooling.”
Web:<http://www.pisa.oecd.org/dataoecd/58/59/33918026.pdf> adresinden 13 Aralık 2004 tarihinde erişilmiştir.

Tekışık, H. H. (2003). “Bir Öğretmen Kuşağı”. **Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu**. Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekışık Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı Yayınları: 8. 22-24

UNESCO. (2001). **Teachers for Tomorrow’s Schools**. Paris: UNESCO Publishing.

Van Der Schaaf, M. F., Stokking, K. M ve Verloop, N. (2003). “Developing Performance Standards for Teacher Assessment by Policy Capturing”, **Assessment and Evaluation in Higher Education**, Volume 28, Issue 4, Aug 2003, Pages 395-410, DOI 10.1080/0260293032000066227, URL <http://dx.doi.org/10.1080/0260293032000066227>